

ಕಾನನ ಸುಂದರಿ ಬೋಗುಣಿ ಶಿಲೀಂಧ್ರ

ಸಹ್ಯಾದ್ರಿ ಗಿರಿಶಿಖರಗಳ ದಪ್ಪಾರಣ್ಣ ತನ್ನ ಒಡಲಾಳದಲ್ಲಿ ಏನೆಲ್ಲ ಸಸ್ಯ, ಪಾಚಿ, ಶಿಲೀಂಧ್ರ ಜೀವಿಗಳನ್ನು ಹುದುಗಿಸಿಟ್ಟುಗೊಂಡಿದೆ ಅಲ್ಲವೇ? ಮುಂಗಾರು ಮಾರುತದಿಂದ ಮಳೆ ಸುರಿಯತೊಡಗಿದಾಗ ಜೀವತಾಳುವ ಶಿಲೀಂಧ್ರ ಕೂಡ ಅಂಥದ್ದೇ ವಿಸ್ಮಯಗಳ ತುಣುಕು.

ಅಲ್ಪಾವಧಿ ಜೀವಿಗಳಾದರೂ ನೋಡುಗರನ್ನು ಸೆಳೆಯುವ ರೂಪ ಈ ಶಿಲೀಂಧ್ರಗಳದ್ದು. ಮೆದು ಮಣ್ಣು, ಕೊಳೆತ ತರಗಲೆ, ಒಣಗಿಬಿದ್ದು ಕೊಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಮರದ ತುಂಡುಗಳ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಹವಣಿಸುವ ಈ ಅಣಬೆಗಳ ಚಿತ್ತಾರವೇ ಚಿತ್ತಾಕರ್ಷಕ.

ಹೀಗೆ ಸುಮಾರು ನಾಲ್ಕಾರು ದಿನಗಳಿಂದ ಮಳೆ ಸುರಿಯುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು. ಮಳೆಗಾಲದ ಆ ದಿನ ಬಿಡುವು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸೋಮೇಶ್ವರ ಅಭಯಾರಣ್ಯದ ಕಾಡಂಚಿನ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಕ್ಯಾಮರಾ ಹಿಡಿದು ರೇನ್ ಕೋಟ್ ಧರಿಸಿ ಹೊರಟೆ. ಬಿಡುವು ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಮಳೆರಾಯ, ಆಗೊಮ್ಮೆ ಈಗೊಮ್ಮೆ ಮಳೆಹನಿಯ ಸಿಂಚನ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದ. ಕಾರ್ಮೋಡಗಳು ಕವಿದಿದ್ದರಿಂದ ಕಾಡೆಲ್ಲ ಮಬ್ಬುಗತ್ತಲೆಯಿಂದ ಕೂಡಿತ್ತು. ಹಾದಿಯ ಕಾಡಂಚಿನ ಪೊದೆಯಲ್ಲಿ ಕಿತ್ತಳೆ ಬಣ್ಣದ ಜೈವಿಕ ವಸ್ತುಗಳು ಕಣ್ಣು ಕುಕ್ಕುವಂತೆ ಕಂಗೊಳಿಸಿದಾಗ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ನೋಡಿದೆ.

ಅಲ್ಲಿ ಒಣಗಿಬಿದ್ದು ಕೊಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಮರದ ತುಂಡಿನ ಮೇಲೆ ಬಟ್ಟಲಿನಾಕಾರದ ಎರಡು ಬೋಗುಣಿ ಶಿಲೀಂಧ್ರಗಳು ತಮ್ಮನೆಲೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದವು. ಹೇಗೂ ಮಳೆ ಹೊಳವು ನೀಡಿದ್ದರಿಂದ ಅವುಗಳ ನಾಲ್ಕಾರು ಫೋಟೊ ಕ್ಲಿಕ್‌ಗೊಂಡೆ. ಮನೆಗೆ ಬಂದವನೇ, ಇದರ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಕೆದಕುತ್ತಾ ಹೋದೆ.

ಕಿತ್ತಳೆ ಬೋಗುಣಿ ಶಿಲೀಂಧ್ರವನ್ನು, ಉಷ್ಣವಲಯದ ರೋಮಭರಿತ ಬೋಗುಣಿ ಶಿಲೀಂಧ್ರ ಅಥವಾ ಕೂದಲುಳ್ಳ ಬಟ್ಟಲು ಶಿಲೀಂಧ್ರ (ನಾಯಿಕೊಡೆ) ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಸ್ಟ್ಲಿ ಟ್ರಾಪಿಕಲ್ ಕಪ್ (Bristly Tropical Cup) ಅಥವಾ ಪೇಲ್ ಆರೇಜ್ ಸ್ಟಾಕ್ಡ್ ಕಪ್

ಹನಿ ಹನಿ ಮಳೆ ಬೀಳಲು
ಆರಂಭವಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ
ಜೀವತಳೆಯುವ ಈ ಬೋಗುಣಿ
ಶಿಲೀಂಧ್ರ, ಕಾಡ ಹಸುರಿನ ಮಧ್ಯೆ
ಹೊಳೆಯುವ ಚಿನ್ನದ ಹೂವುಗಳಂತೆ
ಕಾಣುತ್ತವೆ...

ಶಶಿಧರಸ್ವಾಮಿ ಆರ್. ಹಿರೇಮಠ

(Pale Orange Stalked Cup) ಎಂದು ಕರೆದು, ಕುಕೀನಾ ಟ್ರೈಕೋಲೋಮಾ (Cookeina tricholoma) ಎಂದು ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ಹೆಸರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಶಿಲೀಂಧ್ರಗಳ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಪೆಜಿಜೋಮೈಸೆಟ್ಸ್ (Pezizomycetes) ವರ್ಗದ ಪೆಜಿಜಲೆಸ್ (Pezizales) ಗಣದ ಸಾರ್ಕೋಸ್ಪೆಫೇಸಿ (Sarcoscyphaceae) ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಸೇರಿದೆ.

ಗಾಢ ಕೇಸರಿ ಬಣ್ಣದ ಆಳವಾದ ಬಟ್ಟಲಿನಾಕಾರದಿಂದ (ಕಪ್ ಆಕಾರ) ನಳಿಕೆ ಆಕಾರದ ಸುಂದರ ಫಲಕಾಯ ದೇಹವು ಗಮನ ಸೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣುವ ಬೋಗುಣಿ ಆಕಾರದ ಫಲಕಾಯವೇ (Fruiting Body or Apothecia) ಇದರ ಸಂತಾನೋತ್ಪತ್ತಿ ಅಂಗ.

ಇದರ ಕೆಳಗೆ ಸಂಕುಚಿತಗೊಂಡಿರುವ, ತೆಳ್ಳಗಿನ, ಮೊಂಡಾಗಿರುವ ದುಂಡಾದ ತಳವಿದೆ. ಇದು ಮೂಲ ದೇಹವಾಗಿ ಹತ್ತಿಯ ಎಳೆಗಳಂತೆ ಕೊಳೆತ ಅಥವಾ ಸತ್ತ ಮರದ ಅಂಗಾಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತದೆ.

ಒಂದು ಫಲಕಾಯ ಸಂತಾನೋತ್ಪತ್ತಿ ಅಂಗದಿಂದ ಸಹಸ್ರಾರು ಬೀಜಕಣ (Spores) ಉತ್ಪಾದನೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ನಾಳಿಕೆ ಆಕಾರದ ಬೋಗುಣಿಯು 1ರಿಂದ 2 ಸೆ.ಮೀ. ವ್ಯಾಸ, 1ರಿಂದ 3 ಸೆ.ಮೀ. ಉದ್ದ ಗಾತ್ರದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಮೈಮೇಲೆಲ್ಲಾ ಚುಚ್ಚುವಂತೆ ಭಾಸವಾಗುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಕೂದಲುಗಳಿವೆ. ಹೊಳೆಯುವ ಕೇಸರಿ ಬಣ್ಣ ಒಣಗಿದ ನಂತರ ಮಸುಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಶಿಲೀಂಧ್ರ ಮುಟ್ಟಿದಾಗ ಕೆಲವರಿಗೆ ಮೈನೂರತೆ (ಅಲರ್ಜಿ) ಉಂಟಾಗಿ ತುರಿಕೆ ಬರುವ ಸಂಭವವಿರುತ್ತದೆ.

ಬೀಜಕ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೇಗೆ?

ದಾವಣಗೆರೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಸೂಕ್ಷ್ಮಜೀವಿಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಭಾಗದ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕ ಡಾ. ಎಸ್. ಶಿಶುಪಾಲ ಅವರು ವಿವರಿಸುವಂತೆ, ಬಟ್ಟಲಿನಲ್ಲಿ ಮಳೆ ಹನಿಯ ನೀರು ತುಂಬಿದಾಗ, ಆಸ್ಮೋ ಬೀಜಕಣವು ಆ ನೀರನ್ನು ಹೀರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಇದರಿಂದ ಒತ್ತಡ ವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಒತ್ತಡವು ಆಸ್ಮೋಬೀಜಕಣ ತುದಿ ಮೇಲೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ಒತ್ತಡ ತಂದು, ಇದು ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾದ ಆಸ್ಮೋ ಬೀಜಕಣ ಗೋಡೆಯಿಂದ ಹಿಡಿದಿರುತ್ತದೆ.

ಆವಿಯಾಗುವಿಕೆಯಿಂದಾಗಿ ಬಟ್ಟಲಿನಲ್ಲಿನ ನೀರಿನ ಮಟ್ಟ ಕಡಿಮೆಯಾದಂತೆ, ಆಸ್ಮೋ ಬೀಜಕಣಗಳ ತುದಿಗಳು ಒಣಗುತ್ತವೆ. ಆಗ ಅಂತಿಮವಾಗಿ ತುದಿಯ ಗೋಡೆಯಲ್ಲಿರುವ ತೆಳು ಅಂಗಾಂಶವನ್ನು (ಆಪಕ್ಯುಲಮ್) ಹೊರಕ್ಕೆ ಒಡೆಯುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಬೀಜಕಣವನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಸಾವಿರಾರು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಬೀಜಕಣ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗಿ ಕೊಳೆತ ಜೈವಿಕ ವಸ್ತುಗಳು ಸಿಕ್ಕಾಗ ಅದರಲ್ಲಿ ಬಿಡು ವಂಶಾಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತವೆ, ನೂರಾರು ಶಿಲೀಂಧ್ರಗಳು ಜೀವತಳೆಯುತ್ತವೆ.